

๖. จุลลกาลมहाกาล ๖๒

กนิฏฐิ เอตทโวจ “ตาท อิมิ สพพิ สาปเตยฺยํ ปฏิปชฺชาติ ฯ
“คฺมุเห ปน ภาตีกาติ ฯ “อหิ สตฺถุ สนฺติเก ปพฺพชิสฺสามิตี ฯ
โส ตํ นานปฺปกारेหิ ยาจิตฺวา นินฺตเตตฺถุ อสฺสโกนฺโต “สาธฺ
สามิ ยถาชฺฆาสมิ กโรธาติ อาห ฯ มหากาลโธ คนฺตฺวา สตฺถุ
สนฺติเก ปพฺพชิ ฯ “อหิ ภาตีกิ คเหตฺวา ว อุปฺปพฺพชิสฺสามิตี
จุลลกาโลปิ ปพฺพชิ ฯ อปรภาเค มหากาลโธ อุปสมฺบํทํ ลภิตฺวา
สตฺถาริ อุปสงฺกมิตฺวา สาสเน ชฺหรานิ ปุจฺฉิตฺวา, สตฺถารา ทฺวิสุ
ชฺเรสุ กถิตฺสุ, “อหิ ฆนฺเต มหุลลกาลเ ปพฺพชิตฺตฺตา คนฺธชฺริ
ปุเรตฺถุ น สกฺขิสฺสามิ, วิปฺสฺสนาชฺริ ปน ปุเรตฺถุสามิตี ยาว อรหฺตฺตา
โสสานิกชฺตฺตํ กถาเปตฺวา, ปจฺมยามาตีกุเม สพฺเพสุ นินฺทํ
โองกนฺเตสุ, สฺसानํ คนฺตฺวา ปจฺจฺจฺกาลเ สพฺเพสุ อนฺุฏฺฐิตฺเตสุเยว,
วิหาริ อากจฺฉติ ฯ

อเถกา สฺसानโคปิกา กาลิ นาม ฉวทาหิกา เถรสฺส
จิตฺถุจฺฉานญจ นิสิตฺถุจฺฉานญจ จงฺกมฺนญฺจานญจ ทิสฺวา “โก นฺ โข
อิธาจฺฉติ, ปริกฺคณฺหิสฺสามิ นนฺติ ปริกฺคณฺหิตฺถุ อสฺสโกนฺตี เอกทิวสํ
สุสานญฺญิกาย ทิปฺ ชาเลตฺวา ปุตฺตชิตฺโร อาทาย คนฺตฺวา
เอกมฺนฺเต นิสินา มชฺฉิมยามเ เถริ อากจฺฉนฺตํ ทิสฺวา คนฺตฺวา
วนฺทิตฺวา “อโย โน ฆนฺเต อิมฺสมิ จาเน วิหรตีติ อาห ฯ
“อาม อุปาสิเกติ ฯ “ฆนฺเต สฺसानเ วิหรนฺเตหิ นาม ๖๒ อุกฺคณฺหิตฺถุ
วญฺญตีติ ฯ เถโร “กิ ปน มยฺ ตยา กถิตฺวตฺเต ๖๒ อุกฺคณฺหิตฺถุ

๖. จุลลกาลมหากาล วตฺถุ ๖๓

อวตฺวา “กั กาคุ วฏฺฐติ อุปาสิเกติ อห ๑ “ภนฺเต โสสานิเกหิ
นาม สุसाने วสนภาโว สุसानโคปกานํ วิหารे มหาเถรสฺส
คามโกชกสฺส จ กเถตุ วฏฺฐติติ ๑ “กัการณฺติ ๑ “กตทมฺมา โจรา
สามิเกหิ ปทานุปทํ อนุพนฺชฺชตา สุसाने ภณฺทิกํ จทฺเทตฺวา
ปลาณฺติ; อถ มนุสฺสา โสสานิกานํ ปรีปนฺถํ กโรณฺติ; เอเตสํ ปน
กถิตฺ, ‘มยํ อิมสฺส ภทฺทนฺตสฺส เอตฺตกนฺนาม กาลํ เอตฺถ วสนภาवं
ชานาม, อโจโร เอโสติ อุปทฺทวํ นิวารณฺติ; ตสฺมา เอเตสํ กเถตุ
วฏฺฐติติ ๑ “อณฺถํ กั กาทพฺพนฺติ ๑ “ภนฺเต สุसाने วสนฺเตน
นาม อยฺเยน มจฺจมนฺสปิฏฺจติลคฺพาทีนึ วชฺเชตพฺพานิ, ทิวา น
นิทฺทายิตพฺพํ, อकुสีเตน ภวิตพฺพํ อารทฺทวิริเยน, อสฺเรน อมายาวินา
หุตฺวา กลยาณชฺชมาสเยน ภวิตพฺพํ, สายํ สพฺเพสฺส สุตฺเตสฺส วิหารโต
อาคณฺตพฺพํ, ปจฺจสกาเล สพฺเพสฺส อนุฏฺจิตฺเตสฺสเยว, วิหารํ คณฺตพฺพํ,
สเจ ภนฺเต อยฺโย อิมสฺมี จานเ เอวํ วิหรณฺโต ปพฺพชิตกิจฺจํ
มตฺถกํ ปาเปตุํ สกฺขิสฺสติ, สเจ มตฺสรีริ อานตฺวา จทฺเทณฺติ,
กมฺพลกฺฎาการํ อโรเปตฺวา คณฺชมาลาทีนึ สกฺการํ กตฺวา สรีริกิจฺจํ
กริสฺสามิ; โน เจ สกฺขิสฺสติ, จิตกํ อโรเปตฺวา อคฺคิ ชาเลตฺวา
สงฺกฺนา อากทฺชิตฺวา พหิ จเปตฺวา ผรฺสุนา โกฎฺเฏตฺวา ขณฺทาขณฺทิกํ
ฉินฺทิตฺวา อคฺคิมฺหิ ปกฺขิปิตฺวา ตฺยหํ ทสฺเสตฺวา ฌาเปสฺสามิติ ๑
อถ นํ เถโร “สาธฺว ภทฺเท, เอกํ ปน รุปรามมณฺธิ ทิสฺวา มยฺหํ
กเถหิติ อห ๑ สว “สาธฺวติ ปจฺจสฺโสสิ ๑ เถโร ยถาชฺชมาสเยน

๖. จุลลกาลมहाกาล วตฺถ ๖๔

สุสานเน สมณชมมํ กโรติ ฯ จุลลกาลตฺเถโร ปน อฏฺฐาย สมฏฺฐาย
ฃรราวาสํ จินฺเตติ, ปุคฺคทวารํ อนุสฺสเรติ, “อัยฺ เม ภาติโก อติภาริยํ
กมมํ กโรตีติ จินฺเตสิ ฯ

อถกา กุสธิตา ตํมฺหุคฺคํ สมฏฺฐิจิเตน พุยาธินา สายณฺหสมเย
อมิลตา อกิลนฺดา กาลมกาสิ ฯ ตเมนนํ ฃาตโย ทารุเตลาทีหิ
สทฺธิ สายํ สุสานํ เนตฺวา สุสานโคปิกาย “อิมํ ฃาเปหิติ ภตี
ทตฺวา นิยฺยาเทตฺวา ปกฺกมึสุ ฯ सा तसुसा पारुपनवत्तं उपनेत्वा
त्तं म्हुत्तमत्तं पत्तिपत्तित्तं सुवण्णवण्णं สริरํ ทิสฺวา “อิมํ
อยฺยสฺส ทสฺเสत्तํ ปฏฺฐิรूपํ อารมฺมณฺนติ จินฺเตตฺวา คนฺตฺวา เถรํ
วทิตฺวา “เอวรูปํ นาม ภนฺเต อารมฺมณํ อตฺถิ, โอลฺเกยฺยาถาติ
อาห ฯ เถโร “สาธฺตฺติ คนฺตฺวา ปารุปนวत्तํ นีหฺราเปตฺวา ปาทลโต
ยว เกสคฺคา โอลฺเกตฺวา “อติปत्ติเมตํ รูปํ สุวณฺณวณฺณํ,
อคฺคิมฺหิ นํ ปกฺกปิตฺวา มหาชालาหิ คหิตกาเล มยฺหํ อาโรเจยฺยาสีติ
วตฺวา สกฏฺฐานเมว คนฺตฺวา นิสีหิ ฯ सा तला गत्वा तेरसुस
आरोजेति ฯ เถโร คนฺตฺวา โอลฺเกสิ ฯ ชาลาเย ปหฺภูปหฺภูจฺฉาน
กวรคาวิ วิย สริรวณฺณํ อโหสิ ฯ पाथा नमित्त्वा ओलमपिसु, हत्तु
पग्गिञ्चिसु, ललाग्गं निज्जम्मं อโหสิ ฯ เถโร “อิทํ สริरํ อิทาเนว
โอลฺเกนฺตานํ อปริยฺนตฺติกรํ หุตฺวา อิทาเนว ฃยปฺปตฺตํ วยปฺปตฺตนฺติ
รตฺติฏฺฐานํ คนฺตฺวา นิสีหิตฺวา ฃยวयํ สมปฺสฺสमानो

๖. จุลกาลมหากาล วตถุ ๖๖

วตถุธานี นิวาเสตวา สีเส มาลาจุมพฏกั จเปตวา “คจณ ตวั,
สตถาริ อานะหิ; มยิ อาสนานิ ปถญาเปสสามาติ ปหิณีสู ฯ โส
นจิริ ภิกขุภาเว จตวา อวสสิโกว อุปปพพชิตวา ลชชิตุํ น
ชานาติ; ตสฺมา เตน อากปเปน นิราสงโกว คนุตวา สตถาริ
วนทิตวา พุทฺธปฺปมฺขํ ภิกขุสงฺฆํ อาทาย อากโต ฯ ภิกขุสงฺฆสฺส
ปน ภตฺตกิจฺจาวสานะ มหากาลสฺส ภริยาโย “อิมานิ อตฺตโน
สามิโก คหิโต, มยิปี อุมหากํ สามิกํ คณฺหิสฺสามาติ จินฺเตตวา
ปฺนทิวสฺตถาย สตถาริ นิมนฺตยีสฺสุ ฯ ตทา ปน อาสนปถญาปนตฺถํ
อญฺโฆ ภิกขุ อคมาสิ ฯ ตา ตสฺมี ขณฺเ โอกาสํ อลภิตวา
พุทฺธปฺปมฺขํ ภิกขุสงฺฆํ นิสีทาเปตวา ภิกขุํ อทิสฺสุ ฯ จุลกาลสฺส ปน
เทว ภริยาโย, มชฺฌิมกาลสฺส จตฺสโส, มหากาลสฺส อญฺจ ฯ ภิกขุปี
ภตฺตกิจฺจํ กาทูกามา นิสีทิตวา ภตฺตกิจฺจมกํสุ, พหิ คนฺตูกามา
อญฺจาย อคมํสุ ฯ สตถา ปน นิสีทิตวา ภตฺตกิจฺจํ กริ ฯ ตสฺส
ภตฺตกิจฺจปริโยสานะ ตา อิตฺถิโย “ภนฺเต มหากาโล อุมหากํ
อนฺุโมทหนิ กตวา คมิสฺสตี, ตุมฺเห ปฺรโต คจณฺธาติ วทิสฺสุ ฯ สตถา
“สาธฺตติ วตฺวา ปฺรโต อคมาสิ ฯ คามทวาริ ปตฺวา ภิกขุสงฺฆเ
อุชฺฌายิ “กิณฺนาเมตํ สตถารา กตํ, ญตฺวา นฺุ โข กตํ อุทาหุ
อชานิตฺวา ?, หิยโย จุลกาลสฺส ปฺรโต คตฺตตา ปพฺพชฺชนฺตราโย
ชาโต, อชฺช อญฺญสฺส ปฺรโต คตฺตตา อนฺตราโย นาโหสิ,
อิทานิ สตถา มหากาลํ นิเวตฺเตตวา อากโต, สีลวา โข ปน
ภิกขุ อจารสมฺปนฺโน; กริสฺสนฺติ นฺุ โข ตสฺส ปพฺพชฺชนฺตรายนฺติ ฯ

๖. จุลลกาลมहाกาล ๖๗

สตถา เตสํ वज्रं सुत्वा निवृत्तित्वा जितो “गी गेधे गिखवेति
पुञ्जि च ते तमकुं आरोहेत् ॥ “गी पन कुम्हे गिखवे जलकालं
विय महाकालं सुल्लखेति ॥ “आम गनुते, तसुस हि तेव पचापतिओ,
ओमसुस ओञ्ज; ओञ्जहि प्रिगुचिपित्वा कहितो गी गिखवेति गनुतेति ॥
स्तथा “मा गिखवे ओर्व ओवजुत्त, जलकालो ओञ्जय समुञ्जय
सुगारममणपुलो विहति, पचात्तण्णे जितपुपुलरुगुखसतिओ, मय्हं
पन पुत्तो महाकालो ओसुगानुपसुत्ति विहति, ञ्मसेलपपुत्तो विय
ओजो वाति वत्ता ओमा कालो ओगति

“सुगानुपसुत्ति विहन्तं ओनुरियेसु ओत्तुत्
ओखनमहि ओमततुत्तु कुत्तं हीनवियं
तं वे पसहति माओ, वातो रुकुं व पुपुत्तं ॥
ओसुगानुपसुत्ति विहन्तं ओनुरियेसु सुत्तुत्
ओखनमहि ओ मततुत्तु सत्तं ओरत्तुवियं
तं वे नपसहति माओ, वातो सेत्तं व पपुत्तनुत्ति ॥

तत्तुत्तु सुगानुपसुत्तिनुत्ति: सुगं ओनुपसुत्तनुत्तं ॥ “ओञ्जारममणे
मानसं विसुखचेत्ता विहन्तनुत्ति ओत्तो ॥ ओ ही पुकुलो निमित्तकुकां
ओनुपुत्तुत्तुकां कण्हन्तो “नखा ओगणाति कण्हति, “ओकुलो
ओगणाति कण्हति, “हतुता पाता चङ्मा ओरु गणि ओत्तं ठना
कीवा ओओओ तनुता मुखं नासा ओगुञ्जि कण्हणा गमुका ललाञ्जि
गेसा ओगणाति कण्हति, “गेसा ओमा नखा तनुता तओ
ओगणेति कण्हति, “वण्णे सुओ, सण्णानं सुगनुत्ति कण्हति;

๖. จุลลกาลมหากาล วตฺถ ๖๘

อัย สุภานุปสฺสึ นาม; ตํ เอวํ สุภานุปสฺสึ วิหรนฺตํ ฯ อินฺทฺริเยสุติ:
จกฺขาทิสฺสุ ฉสุ อินฺทฺริเยสุ ฯ อสฺสูตฺตฺตฺติ: จกฺขุทวาราทินิ อรกฺขนฺตํ ฯ
อมตฺตลฺลนฺตฺติ: ปฺริเยสนมตฺตฺตา ปฏิกฺกหณมตฺตฺตา ปฺริโกคมตฺตฺตาติ
อิมิสฺสา มตฺตฺตาย อชานนโต โภชนมฺหิ อมตฺตลฺลนฺตํ ฯ อปิจ “ปฺจ
เวกฺขณมตฺตฺตา วิสฺสชฺชนมตฺตฺตาติ อิมิสฺสาปิ มตฺตฺตาย อชานนโต
อมตฺตลฺลนฺตํ ฯ “อิทํ โภชนํ ชมฺมิกํ, อิทํ อชมฺมิกนฺตฺติปิ อชานนฺตํ ฯ
กฺุสฺสิตฺตฺติ: กามพฺยาปาทวิหีสาวิตกฺกวสฺกิตฺตฺตาย กฺุสฺสิตํ ฯ หีนวฺริยนฺตฺติ:
นิพฺพิริยํ จตฺตฺสุ อิริยาปเถสุ วิริยกรณวิริหิตํ ฯ

ปสฺสทฺตีติ: อภิกฺวติ อชฺโฆตฺตฺตรติ ฯ วาโต รุกฺขํ ว ทฺพพฺลนฺตฺติ:
พลววาโต ฉินฺนตฺตฺเถ ชาคํ ทฺพพฺลรูกฺขํ วิย ฯ “ยถา หิ โส วาโต ตสฺส
รูกฺขสฺส ปุปฺผผลปฺลลวาทินิปี ปาเตติ, ชุทฺททกฺสาขापิ ภณฺชติ,
มหาสาขापิ ภณฺชติ, สมฺมุตฺตํ ตํ รูกฺขํ อฺพพฺตเตตฺตฺวา อฺทฺทชฺมฺลํ อโรสาขํ
กตฺตฺวา กจฺจติ; เอวเมว เอวรูปํ ปุคฺคํ อนฺโต อฺปฺปนฺโน กิเลสมารो
ปสฺสทฺตี; พลววาโต ทฺพพฺลรูกฺขสฺส ปุปฺผผลปฺลลวาทิปาตฺนํ วิย
ชฺุทฺททานฺชฺุทฺททกฺปตฺติอฺปชฺชนํปี กโรติ, ชุทฺททกฺสาขภณฺชนํ วิย
นิสฺสชฺคฺคิยาทอฺปตฺติอฺปชฺชนํปี กโรติ, มหาสาขภณฺชนํ วิย
เตรสฺสงฺฆาทิสฺเสสาปชฺชนํปี กโรติ, อฺพพฺตเตตฺตฺวา อฺทฺทชฺมฺลํ เหฏฺฐาสาขํ
กตฺตฺวา ปาตฺนํ วิย ปาราชิกปตฺติอฺปชฺชนํปี กโรติ, สุวากฺขาตฺตฺสาสนา
นอิหฺริตฺตฺวา กติปาเหเนว คิหิภาวํ ปาเปติ; เอวรูปํ ปุคฺคํ กิเลสมารो
อตฺตฺตฺโน วเส วตฺเตตฺตีติ อตฺตฺโต ฯ

อสุภานุปสฺสฺสินฺตฺติ: ทสฺสุ อสุเถสุ อณฺณตฺรํ อสุภํ ปสฺสฺสนฺตํ,

